

Sygn. akt V CSK 173/17

POSTANOWIENIE

Dnia 4 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa M. Sp. z o.o. w J.
przeciwko Politechnice (...) w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 października 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 24 listopada 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2700 (dwa tysiące
siedemset) zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 marca 2016 r. Sąd Okręgowy zasądził od pozwanej Politechniki (...) na rzecz strony powodowej – M. sp. z o.o. kwotę 100.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 grudnia 2013 r., w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddalił.

W skardze kasacyjnej powódka jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazała na przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Zdaniem powódki, na gruncie niniejszej sprawy występują istotne zagadnienia prawne oraz zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, dotycząca rozstrzygnięcia:

1. Czy zakwalifikowanie umowy jako umowy o roboty budowlane w rozumieniu art. 647 - 647¹ k.c. jest możliwe wyłącznie, gdy jej przedmiot obejmuje wykonanie obiektu budowlanego dokładnie odpowiadającemu definicji zawartej w art. 3 pkt 1- 5 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, a roboty polegają na pracach określonych w art. 3 pkt 6 - 8 tej ustawy, czy też pojęcie „obektu” użyte w art. 647 k.c. ma szersze znaczenie i powinno być ujmowane jako każdy zmaterializowany rezultat będący efektem szeroko ujmowanych robót budowlanych, składający się na, a niekoniecznie będący częścią składową obiektu budowlanego oraz stanowiący jego część niezbędną, zwłaszcza w sytuacji, gdy umowa dotycząca wykonania tego przedmiotu zawiera postanowienia charakterystyczne dla umowy o roboty budowlane, jak chociażby zobowiązanie do wykonania jej przedmiotu zgodnie z dokumentacją projektową, ze Specyfikacją Techniczną Wykonania i Odbioru Robót Budowlanych, ze Specyfikacją Istotnych Warunków Zamówienia, umową, harmonogramem rzeczowo - finansowym, decyzjami o pozwoleniu na budowę, zgłoszeniami wykonania robót budowlanych, prawem budowlanym oraz wiedzą techniczną, zasadami sztuki budowlanej i przepisami bhp, zaś pod pojęciem „roboty budowlane”, o którym mowa w art. 647¹ k.c., należy rozumieć zrealizowanie części obiektu stanowiącego przedmiot świadczenia generalnego wykonawcy w ramach umowy z inwestorem?
2. Czy wynikającą z art. 647¹ § 5 k.c. ochroną objęci są wyłącznie podwykonawcy świadczący swoje usługi na podstawie umowy o roboty budowlane, czy też w sytuacji, gdy rezultat świadczenia podwykonawcy spełniony na podstawie umowy z (generalnym) wykonawcą składa się na

obiekt stanowiący przedmiot świadczenia (generalnego) wykonawcy w ramach zawartej z inwestorem umowy o roboty budowlane, ochroną objęci są również podwykonawcy świadczący swoje usługi na podstawie umowy o dzieło?

W ocenie skarżącej skarga kasacyjna jest także oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego każda z przesłanek przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. ma charakter autonomiczny, co dotyczy także przesłanek przewidzianych w pkt 1 i 2 k.p.c.

Jeżeli skarżący jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło, przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz istotność tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, nie publ.; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.). Istotne zagadnienie prawne należy sformułować w sposób ogólny i abstrakcyjny, tak by mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny, czyli nie mogą obejmować elementów stanu faktycznego sprawy (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ. oraz z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Natomiast powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (porównaj między innymi postanowienia z dnia 15 października 2002 r. II CZ 102/02, z dnia 28 marca 2007 r. II CSK 84/07, z dnia 11 stycznia 2008 r. I UK 283/07 i z dnia 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, nie publ.).

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania prowadzi do oceny, że skarga nie czyni zadość wskazanym wymaganiom.

Stosunek przepisów art. 647 i n. k.c. do przepisów prawa budowlanego był już wielokrotnie wyjaśniany przez Sąd Najwyższy. Zgodnie z dominującym poglądem zasadniczym kryterium rozróżnienia umowy o dzieło i umowy o roboty budowlane jest ocena realizowanych prac stosownie do wymagań prawa budowlanego. Przedmiot świadczenia niepieniężnego w umowie o roboty budowlane jest przedsięwzięciem o większych rozmiarach, zindywidualizowanych właściwościach, zarówno fizycznych, jak i użytkowych, któremu z reguły towarzyszy wymóg projektowania i zinstytucjonalizowany nadzór (por. m.in. uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 11 stycznia 2002 r., III CZP 63/01, OSNC 2002, Nr 9, poz. 106 oraz wyroki: z dnia 25 marca 1998 r., II CKN 653/97, OSNC 1998, Nr 12, poz. 207; z dnia 7 grudnia 2005 r., V CK 423/05, niepubl.; z dnia 18 maja 2007 r., I CSK 51/07, nie publ.; z dnia 12 października 2011 r., II CSK 63/11, nie publ.; z dnia 26 września 2012 r., II CSK 84/12, nie publ.; z dnia 28 listopada 2014 r., I CSK 737/13, nie publ.; z dnia 17 listopada 2016 r., IV CSK 57/16, nie publ.). W nowszym orzecznictwie wyjaśniono również, że pojęcie „obiektu” zastosowane w art. 647 k.c. nie jest tożsame z pojęciem „obiektu budowlanego” w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (obecnie tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 1332 ze zm.), co ma to znaczenie, iż jako umowy o roboty budowlane należy kwalifikować zarówno umowy, na podstawie których dochodzi do

wykonania całego obiektu budowlanego w rozumieniu art. 3 pkt 1 ww. ustawy, jak i umowy, których przedmiotem jest wykonanie dającej się wyodrębnić technicznie lub technologicznie części robót składających się na ten obiekt (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 października 2011 r., II CSK 63/11, nie publ.; z dnia 28 listopada 2014 r., I CSK 737/13, nie publ.; z dnia 14 października 2015 r., V CSK 720/14, nie publ.). Zarazem ze względu na przesłankę podlegania realizowanych prac wymaganiom prawa budowlanego przyjmuje się, że nie mogą stanowić przedmiotu umowy o roboty budowlane prace o charakterze jedynie wyposażeniowym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2005 r., V CK 423/05, nie publ.). Wbrew wywodom skargi kasacyjnej orzecznictwo Sądu Najwyższego nie stwarza podstaw do kwalifikowania jako umów o roboty budowlane umów, w których wykonawca (podwykonawca) nie zobowiązuje się do spełnienia świadczenia w postaci oddania obiektu albo jego części, a jedynie do jego wyposażenia, które nie wymaga projektu budowlanego ani zinstytucjonalizowanego nadzoru i nie stanowi części składowej obiektu. Dotyczy to także sytuacji, w której do świadczenia tego był zobowiązany - obok innych świadczeń - generalny wykonawca, ponieważ samo uczestnictwo w procesie inwestycyjnym nie przesądza o rodzaju zawartej umowy (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2005 r., V CK 423/05, nie publ. oraz z dnia 14 października 2015 r., V CSK 720/14, nie publ.).

Z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ponadto, że z dobrodziejstwa przewidzianego w art. 647¹ § 5 k.c. może skorzystać również podwykonawca spełniający świadczenia na podstawie umowy o dzieło, pod warunkiem jednak, iż rezultat jego świadczenia składał się na obiekt (wchodził w jego skład) stanowiący przedmiot świadczenia wykonawcy w ramach zawartej z inwestorem umowy o roboty budowlane. Także zatem w tym zakresie decydujące jest to, aby roboty wykonane przez podwykonawcę stanowiły realizację części obiektu stanowiącego przedmiot świadczenia wykonawcy w ramach umowy o roboty budowlane łączącej go z inwestorem (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 października 2008 r., I CSK 106/08, OSNC-ZD 2009, nr 3, poz. 64; z dnia 18 czerwca 2015 r., III CSK 371/14, nie publ.).

W świetle przywołanego orzecznictwa nie można uznać, że przedstawione przez skarżącą Spółkę zagadnienia prawne mają charakter istotny, ani dostrzec istotnej w sprawie rozbieżności w orzecznictwie.

Skarżąca nie wykazała również, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c., a więc, że zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.) oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, nie publ.; z dnia 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, nie publ.; z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, nie publ.). Wymaganiu temu nie czyni zadość gołosłowny zarzut, odsyłający do podstaw skargi kasacyjnej. Ponadto należy zwrócić uwagę, że nie może być oczywiście uzasadniona skarga kasacyjna zarzucająca oczywiste naruszenie określonego przepisu prawa, jeżeli w tej samej skardze jako podstawę wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania wskazano także istotne zagadnienie prawne występujące na tle tego samego przepisu. Jeżeli bowiem na tle przepisu powstało istotne zagadnienie prawne, to jego naruszenie przez Sąd nie może mieć charakteru oczywistego, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Jeżeli natomiast naruszenie to było rzeczywiście oczywiste, to niewątpliwie nie może na tle tego przepisu występować istotne, jeszcze nie rozwiązane zagadnienie prawne, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

W sprawie nie wystąpiły przesłanki nieważności postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), rozstrzygając o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 w związku z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

jw